

Dyslexieprotocol

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren van het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau. De hardnekkigheid van de lees/spellingproblemen is een belangrijke aanwijzing voor dyslexie. Dit is pas aan te tonen als de lees/spellingproblemen zijn gesignaleerd en aangepakt met behulp van het protocol dyslexie. Wordt hiermee geen vooruitgang geboekt dan noemt men dit didactische resistentie.

Het belang van vroegtijdige signalering

Op kleuterleeftijd is dyslexie nog niet vast te stellen. Toch kunnen er een aantal signalen zijn die aanleiding geven deze leerling extra in de gaten te houden. Dat zijn:

- dyslexie bij de ouders of in de familie;
- moeite hebben met het onthouden van namen;
- moeite met kleurbenoeming;
- slecht onthouden van versjes;
- niet goed kunnen rijmen;
- moeite met begrippen 'links en rechts';
- letters slecht kunnen automatiseren.

Risicoleerlingen moeten in de kleutertijd gestimuleerd worden om met letters bezig te zijn omdat ze er vaak niet uit zichzelf belangstelling voor hebben. Ze moeten kunnen hakken en plakken (fonemisch bewustzijn). Ze hebben anders al een achterstand op de andere leerlingen als ze naar groep 3 gaan. Daarom zullen er regelmatig letters expliciet worden aangeboden en wordt erover gewerkt (de voorschotbenadering). Eind groep 2 moeten de kinderen 16 letters kennen.

Wanneer kan er een verklaring worden aangevraagd?

Bij didactische resistentie kan er overgegaan worden tot de aanvraag van een dyslexieverklaring. Van didactische resistentie is sprake wanneer er systematisch een half jaar lang, tenminste driemaal per week 20 minuten extra instructie is gegeven voor het technisch lezen door een leerkracht of remedial teacher. Op de CITO DMT laat de leerling ondanks deze interventies driemaal een E-score zien. Meestal wordt tot een dyslexieonderzoek overgegaan in groep 4 of 5. Voor leerlingen met kenmerken of signalen van dyslexie wordt een dyslexievolgdocument (**DVD**) opgesteld in Parnassys.

Wat kunt u van de school verwachten?

Groep(en)	Hoe diagnosticeren wij dyslexie? Observatie / afname toetsen	Hoe handelen wij als leerkrachten hierop?
Groep 1/2	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdens het eerste gesprek met de leerkracht wordt er gevraagd of er in de familie dyslexie voorkomt. - Peutertoetsen: bij sommige kleuters zijn de peutertoetsen afgenomen. Wij kijken naar de scores of dit aanleiding is voor ondersteuning. - VVE programma: Informatie van PSZ over VVE. - KIJK: ons observatiesysteem, waarmee we kijken of kinderen de verwachte ontwikkeling doormaken. - SMART evalueren van de groepsplannen Taal. - Toetsprotocol	<ul style="list-style-type: none"> - DVD maken voor leerling met dyslexie in de familie en voor kinderen met kenmerken van dyslexie. - Kleine kring bij leerlingen die ondersteuning nodig hebben. - Groepsplan Taal (herhalers) uitvoeren en bespreken met ouders. - Leerlingen die uitval laten zien op de screening beginnende geletterdheid worden met IB besproken en er wordt een DVD aangemaakt.

Groep 3	<ul style="list-style-type: none"> - Herfstsignalering, Wintersignalering en Lentesignalering. - DMT + AVI wordt afgenomen in januari/februari en in juni. - Uitvoeren van Herhalingsplannen Technisch lezen + evalueren van de interventies die zijn ingezet. - Toetsprotocol - De methodegebonden toetsen van Veilig Leren Lezen. - Bij leerlingen die al een DVD hebben, wordt dit document regelmatig bijgehouden en aangevuld. 	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen ons eigen onderwijs wordt er een extra taalaanbod gegeven. - Zorgleerlingen worden met IB besproken, er wordt een DVD opgesteld en zorg wordt met ouders besproken. - Na de lentesignalering worden de uitvallers besproken met IB en leeskliniek. Hierna wordt besloten welke hulp er volgt. - Extra leeshulpplannen uitvoeren, evalueren en bespreken met ouders.
Groep 4/5	<ul style="list-style-type: none"> - DVD bijhouden en aanvullen. - Pi/klepel en Brus: extra leestoetsen voor de kinderen die uitval hebben laten zien in groep 3. - Uitvoeren van Herhalingsplannen Technisch lezen + evalueren van de interventies die zijn ingezet. - Toetsprotocol 	<ul style="list-style-type: none"> - Bij 3x uitval (E) op DMT of spelling dyslexieonderzoek bij Taalspurt aanvragen. - Afname extra leestoetsen, de IB coördineert dit. - Extra leeshulpplannen uitvoeren, evalueren en bespreken met ouders. - Leeskliniek, voor kinderen die uitval laten zien bij lezen ten aanzien van de groep (iom leeskliniek en IB).

Groep 6 t/m 8	<ul style="list-style-type: none"> - DVD bijhouden en aanvullen. - Het DVD afsluiten als een leerling 2 opeenvolgende toetsmomenten van de CITO toetsen voldoende scoort bij DMT en Spelling. - Groepsplannen (Herhaling) voor kinderen die uitvallen op technisch lezen, spelling en/of rekenen + evalueren van interventies die zijn ingezet. - Toetsprotocol 	<ul style="list-style-type: none"> - Dyslexiepaspoorten met kinderen maken, bespreken en uitvoeren. - Extra leeshulpplannen uitvoeren, evalueren en bespreken met ouders. - Leeskliniek, voor kinderen die uitval laten zien ten aanzien van de groep. - EHBD (Eerste Hulp Bij Dyslexie) club voor kinderen met dyslexie.
------------------	---	---

leerkracht	Elke eerste vergadering van het nieuwe schooljaar wordt het protocol besproken en eventueel aangepast.	<ul style="list-style-type: none"> - Kent het dyslexie protocol en past deze toe. - De leerkracht is verantwoordelijk voor het DVD, de groeps – en handelingsplannen, de dyslexiepaspoorten en het contact met de ouders.
------------	--	---

Groep en 1 en 2

In deze groepen wordt gebruik gemaakt van een leerlijn waarin door de leerkrachten voor elke individuele leerling gegevens worden genoteerd over de ontwikkeling van de leerling. In de leerlijn zijn een aantal punten opgenomen die het signaleren van risicoleerlingen heel snel mogelijk maakt. Als zich problemen voordoen zal er een handelingsplan door de leerkracht gemaakt worden voor een bepaalde periode. De leerling krijgt aandacht en begeleiding. De ouders worden hiervan op de hoogte gesteld en de resultaten worden besproken. De leerlingen worden besproken met de IB. De leerkracht maakt een volgdocument (DVD) voor leerlingen waarvan ouders dyslectisch zijn en van kinderen die uitval laten zien bij CITO Taal, de Screening Beginnende Geletterdheid of KIJK!.

Groep 3

Ook in deze groep worden risicoleerlingen in de gaten gehouden. Er zijn naast de toetsen die bij de leermethodes horen ook niet-methodegebonden toetsen. Deze toetsen staan vastgelegd in het toetsprotocol. Er zijn 4 signaleringsmomenten en daarna tijd voor specifieke begeleiding en extra oefening. De extra leeshulp wordt vastgelegd in handelingsplannen en besproken met de IB.

Groepen 4, 5, 6, 7 en 8

Er zijn, naast de methode-gebonden toetsen, 3 officiële CITO meetmomenten. Deze toetsen staan vastgelegd in het toetsprotocol. Er is na elk CITO meetmoment steeds een periode van extra oefening voor leerlingen die moeite met bepaalde leerstof hebben. Ook dit wordt vastgelegd in handelingsplannen, de ouders worden op de hoogte gebracht en de IB volgt het proces. Elk handelingsplan wordt geëvalueerd, afgesloten of bijgesteld waar nodig.

Wat als ondanks de extra hulp moeilijkheden blijven bestaan?

Als blijkt dat ondanks extra oefening en begeleiding de problemen met lezen en/of spelling blijven bestaan kan er begonnen worden met het aanvragen van een dyslexieonderzoek.

Hiervoor zijn alle gegevens van de leerling nodig vanaf het begin in groep 1 tot het moment van de aanvraag. De aanmelding voor dyslexieonderzoek gebeurt in samenwerking met ouders, leerkracht en IB.

Wanneer een kind onderzocht is en een dyslexieverklaring heeft gekregen, zullen wij als school zoveel mogelijk proberen de leerling te helpen om de dyslexie te accepteren en hiermee om te gaan. We bieden dispensatie en compensatie waar nodig en passend bij de individuele leerling. Deze informatie is te vinden op het dyslexiepaspoort. Dit paspoort wordt 2x per jaar aangepast, door de leerling, de ouders en de leerkracht, zodat het een levend document blijft.

DyslexieVolgDocument (DVD)

Dit document wordt opgesteld door de leerkracht, voor leerlingen met ouders die dyslexie hebben of leerling die signalen hebben van dyslexie. Dit volgdocument wordt met zorg overgedragen aan de volgende groepsleerkracht zodat deze meteen inzichtelijk heeft welke kinderen extra hulp nodig hebben. Ieder jaar wordt dit document verder aangevuld. In de groepsbespreking van mei/juni wordt besproken welke DVD's kunnen worden afgesloten en welke worden doorgezet. Deze acties worden door de leerkracht ook besproken met ouders.

Wat doen we bij vermoedens van dyslexie?

Voorschot benadering

Bij groep 2 worden leerlingen die uitvallen op de Screening Beginnende Geletterdheid vanaf januari extra voorbereid op het leren lezen in groep 3. Spelenderwijs wordt er geoefend met letters/woorden en intrinsieke motivatie voor het lezen gestimuleerd.

Herhalingsplannen

Leerlingen waarvan we vermoeden dat zij lees – en/of spellingsproblemen hebben, krijgen een herhalingsgroepsplan. Dit betekent dat zij dagelijks verlengde instructie krijgen van de leerkracht. Deze plannen worden tweemaal per jaar opgesteld en (tussentijds) geëvalueerd. De plannen zijn te vinden in Parnassys.

Intensieve hulp groep 3

In groep 3 wordt na de herfst – en lentesignalering bekeken welke leerlingen er extra ondersteuning nodig hebben. Deze leerlingen worden in de groepsbesprekingen besproken met de IB. De extra hulp kan gegeven worden in de vorm van verlengde instructie, extra lezen met leesmoeders/stagiaires (leeskilometers maken) of door het extra oefenen van letters/klanken en woorden. Bij zeer ernstige uitval kan er individueel of in een klein groepje gewerkt worden met het programma Connect. Naar aanleiding van de toetsresultaten van de gevolgde kern wordt opnieuw gekeken of de ingezette interventie voortgezet of geïntensiveerd moet worden (response to intervention).

Tutorlezen/Duolezen/Extra leeshulp

Kinderen van groep 7 of 8 begeleiden leerlingen uit groep 4 – 6 bij het lezen (tutor/duo). Door leerkrachten, moeders en stagiaires wordt er extra leeshulp geboden in de vorm van flitsen, racelezen en het maken van leeskilometers. Dit gebeurt vanaf groep 3.

Leeskliniek

Kinderen die uitval laten zien bij lezen ten aanzien van de groep kunnen worden opgegeven voor leeskliniek in de eigen school. Kinderen krijgen dan minimaal 3x per week extra leesonderwijs. De leeskliniek wordt gegeven door Bernadette de Leeuw en ouders. Gecertificeerde leerkracht voor dyslexiebegeleiding: Bernadette de Leeuw.

Wat heeft de school in huis voor dyslectische kinderen?

Eerste hulp bij dyslexie

Op de Nassauschool is er voor deze kinderen een **EersteHulpBijDyslexie** club, In deze club kunnen de kinderen hun vragen stellen over dyslexie en hun verhaal kwijt. De kinderen zien dat zij niet de enige zijn met dyslexie. Ze kunnen elkaar tips hoe je kan omgaan met dyslexie. Er is 4x per jaar een bijeenkomst. De kinderen kunnen het hele jaar terecht bij de leerkrachten Deborah Hoogstrate en Bernadette de Leeuw die de EHBD club geven.

Leespaleis

In de school is er een lokaal omgetoverd tot leespaleis hier bevindt zich ook de bibliotheek van onze school. In de bibliotheek staan voor alle kinderen boeken maar er is ook een plank voor dyslectische kinderen. Boeken met bijvoorbeeld een CD om naar boeken te luisteren of een ander lettertype.

Wat heeft de school in huis voor ouders van kinderen met dyslexie?

Eerste hulp bij Dyslexie

Niet alleen voor kinderen is er een club, maar ook ouders kunnen hier gebruik van maken. Als de kinderen overdag op school bij elkaar zijn gekomen is er voor de ouders 's middags de gelegenheid om bij elkaar te komen. De leerkrachten vertellen wat er met de kinderen is besproken en waar ze aan hebben gewerkt. Ouders kunnen hierover vragen stellen en ervaringen uitwisselen

Leespaleis

Voor ouders met een dyslectisch kind zijn er vaak een heleboel vragen. In het leespaleis ligt een lijst met boeken met informatie voor ouders. Voor kinderen die willen gaan werken met kurzweil ligt hier een folder in het leespaleis. Ook kunnen zij met vragen terecht bij Bernadette de Leeuw.